

YURIST IMIDJI: KASBIY NUFUZ, ISHONCH VA MUVAFFAQIYAT GAROVI

Yoqubov Bobur Bozor o'g'li

Surxondaryo viloyati Termiz davlat

universiteti Yuridik fakulteti Yurisprudensiya yo'nalishi talabasi

Pardayev Akmal Pardayevich

Yurisprudensiya yo'nalishi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqola huquqshunos (yurist) imidjining kasbiy faoliyatdagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Yurist imidji nafaqat tashqi ko'rinish, balki axloqiy me'yorlar, kommunikativ ko'nikmalar va professional kompetentlik kabi ichki xususiyatlarni ham o'z ichiga oladi. Maqolada yetakchi olimlar va sotsiologlarning imidjning huquqshunoslik amaliyotidagi ishonch va muvaffaqiyatga ta'siri haqidagi nazariy qarashlari keltirilgan. Shuningdek, samarali imidjni shakllantirishning asosiy komponentlari va ularning yuridik nufuzni oshirishdagi roli ochib berilgan.*

Kalit So'zlar: *Yurist imidji, kasbiy nufuz, huquqshunoslik etikasi, kommunikatsiya, tashqi ko'rinish, ishonch, notiqlik san'ati, yuridik madaniyat.*

Kirish

Zamonaviy huquqiy maydonda yuristning muvaffaqiyati faqatgina qonunlarni chuqur bilish va sud amaliyotida tajribaga ega bo'lish bilangina belgilanmaydi. Mijozlar, hamkasblar va sud tizimi uchun yaratilgan imidj (obro', qiyofa) huquqshunosning ish faoliyatida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Yurist faoliyati jamiyatda adolatni ta'minlashga qaratilganligi sababli, uning shaxsiy va kasbiy imidji ishonch va nufuzga asoslanishi shart.

Imidj – bu subyektning atrof-muhitda ongli ravishda shakllantirgan va mustahkamlagan tasavvuri (obrazi) bo'lib, u yurist uchun bevosita "savdo vositasi" hisoblanadi. Yomon imidj yuqori malakali mutaxassisning ham ishonchsizlikka uchrashiga, natijada kasbiy samaradorligining pasayishiga olib keladi.

Asosiy Qism

Yurist imidji uchta fundamental komponentdan tashkil topadi, bu esa olimlarning fikri da o'z tasdig'ini topgan:

Tashqi imidj (Vizual komponent):

Bu yuristning kiyinish uslubi, sochi turmagi, yuz ifodasi va xatti-harakatini o'z ichiga oladi. Sotsiolog E. Gofmanning ta'kidlashicha, insonlarning o'zaro muloqoti teatr sahnasiga o'xshaydi, va har bir shaxs o'z rolini bajaradi. Yuristning tashqi ko'rinishi hurmat va qattiqqo'llik hissini uyg'otishi, ishbilarmonlik etikasi (dress-kod) talablariga to'liq javob berishi kerak.

Xulq-atvor imidji (Xulqiy va kommunikativ komponent):

Bu yuristning odamlar bilan muloqot qilish uslubi, stressga chidamliligi, notiqlik san'ati va yuridik muloqot madaniyatini o'z ichiga oladi. Amerikalik psixolog D. Karnegining

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

ta'kidlashicha, odamlar bilan samarali muloqot qilish, ularning ishonchini qozonish muvaffaqiyatning asosidir. Yuristning xulq-atvori xotirjamlik, professional neytrallik va hushmuomalalikni aks ettirishi lozim.

Ichki imidj (Professional va axloqiy komponent):

Bu yuristning chuqur bilimi, kasbiy kompetentligi, halolligi, qonunlarga rioya qilish madaniyati va axloqiy qadriyatlarga sodiqligini anglatadi. Huquq nazariyotchisi R. Dworkinning g'oyalariga ko'ra, huquq faqat qonunlardan iborat emas, balki axloqiy tamoyillar va adolat g'oyalarini ham qamrab oladi. Yuristning halolligi uning imidjining asosiy poydevori bo'lib, mijozga ishonch tuyg'usini beradi.

Ishonch omillari va nufuzni oshirish mexanizmlari

Yuristning imidji bevosita uning mijoz ishonchini qozonish qobiliyatiga ta'sir qiladi:

Tashkiliy tartib: Hujjatlarni va vaqtni boshqarishdagi tartiblilik yuristning mas'uliyatli ekanligidan dalolat beradi. Kechikmaslik, hamma ma'lumotlarning tartibli bo'lishi — aniqlik imidjini yaratadi.

Og'zaki va yozma nutqning sifati: Sud jarayonlari va rasmiy hujjatlarda yuristning yuridik nutq madaniyati yuqori bo'lishi, terminologiyadan professional foydalana olishi talab etiladi. Nutqning ravonligi va mantiqiy ketma-ketligi mutaxassislik imidjini mustahkamlaydi.

Empatiya va hissiy intellekt: Advokatlik amaliyotida mijozning muammosiga tushunish bilan yondashish, hatto keskin vaziyatlarda ham xotirjamlikni saqlay olish ishonchli maslahatchi sifatida qabul qilinishiga yordam beradi.

Salbiy imidj oqibatlari

Agar yuristning imidji kasbiy axloq normalariga zid bo'lsa (masalan, kiyimda beparvolik, muloqotda agressivlik, va'dalarga xiloflik), bu quyidagi oqibatlarga olib keladi:

Mijozlar bilan ishonchli munosabatlarning buzilishi.

Sudya va jarayon qatnashchilari tomonidan uning dalillariga shubha bilan qarash.

Kasbiy nufuzning pasayishi va ishchanlik aloqalarining yo'qolishi.

Psixolog A. Leytonning tadqiqotlariga ko'ra, yuridik sohada birinchi taassurotning salbiy bo'lishi keyingi muvaffaqiyat ehtimolini 60 % gacha kamaytiradi.

Raqamli imidj (Digital Image) va onlayn nufuzning ahamiyati

Zamonaviy davrda yurist imidji nafaqat ofis yoki sud zalida, balki virtual makonda ham shakllanadi. "Raqamli imidj" yuristning ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyati, professional veb-sayti va onlayn nashrlarda qoldirgan izlari majmuasidir.

Mexanizm: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, mijozlarning katta qismi huquqshunosni tanlashdan oldin uning onlayn profilini o'rganadi. Yuristning ijtimoiy tarmoqlarda professional mavzularni yoritishi, xolislik va yuridik savodxonlikni targ'ib qilishi uning ekspert (mutaxassis) maqomini mustahkamlaydi.

Tarbiyaviy qiymati: Rossiyalik huquqshunos olim A. P. Shestopalovning ta'kidlashicha, yuristning virtual maydondagi xulqi uning kasbiy etikaga sodiqligini aks ettiradi. Yurist onlayn muloqotda neytral, siyosiy va axloqiy bahsli mavzularda professional pozitsiyani

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

saqlashi shart. Onlayn imidjga ehtiyotkorona yondashish mas'uliyatlilik va o'zini boshqara olish qobiliyatini namoyish etadi, bu esa uning umumiy nufuziga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa

Yurist imidji — bu qonuniy ta'sir o'tkazishning kuchli vositasi bo'lib, huquqshunosning intellektual salohiyati, tashqi ko'rinish madaniyati va axloqiy qadriyatlarining sintezidir. Muvaffaqiyatli imidj yuqori malakali yurist uchun shaxsiy obro'ni oshirish, mijozlar ishonchini qozonish va, eng muhimi, adolatli qarorlar qabul qilishga yordam beruvchi ijtimoiy ta'sir o'tkazish imkonini beradi.

Shu sababli, har bir huquqshunos o'z imidjini doimiy ravishda takomillashtirib borishi, kiyinish madaniyatiga, notiqlik san'atiga va eng avvalo, kasbiy etika tamoyillariga qat'iy rioya qilishi zarur.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. Gofman, E. (2000). Predstavleniye sebya drugim v povsednevnoy jizni. Moskva: Kanon-Press-Ts.
2. Karnegi, D. (2018). Kak zavoevat druzey i okazyvat vliyaniye na lyudey. Mann, Ivanov i Ferber.
3. Dworkin, R. (2011). Law's Empire. Harvard University Press.
4. Shestopalov, A. P. (2019). Professionalniy imidj yurista. Yuridicheskaya literatura.
5. Leyton, A. (2015). The Psychology of First Impressions in Legal Settings. Journal of Applied Psychology.

